ספר של ה־MI6: בריטניה פוצצה ספינות מעפילים

הספר חושף את הניסיונות לחבל במפעל ההעפלה לארץ ישראל ● כדי למנוע את מעורבות הממלכה, הוקמו ארגונים ערביים פיקטיביים שיקבלו אחריות על הפעולות

אלי לאון וסוכנויות הידיעות

ספר חדש המתעד את ההיסטוריה הרשמית של ארגון הביון הבריטי ה־MI6, חושף מבצעים סודיים שביצע הארגון עד 1949. לצד מבצעים נועזים שהיו השראה לסדרת ספרי ג'יימס בונד, הספר, שנכתב על ידי ההיסטוריון הבריטי פרופסור קית' ג'פרי, עוסק גם במבצעים סודיים נגד היישוב היהודי ונגד מפעל ההעפלה שלו.

במסגרת המבצע, שזכה לשם המוזר "Embarrass" (מבוכה), סוכנים בריטים שפעלו החל מ־1946 ועד תחילת 1948 פוצצו אוניות העפלה שנועדו להעביר ניצולי שואה לישראל המנדטורית במסגרת מבצעי ההעפלה הבלתי חוקית.

> **הסופר: "זה אחד הסיפורים המדהימים ביותר שיש. חשיפת האירוע סימרה את שערות עורפי"**

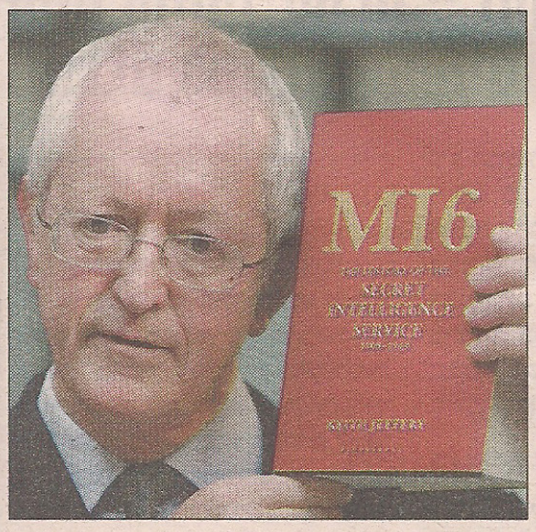
האישור של ממשלת בריטניה למבצע ניתן רק לאחר שהובהר לארגון הביון כי עליו לוודא שלא יהיה סיכון של חיי אדם, וכי לא ניתן יהיה לקשר את הממלכה הבריטית לפעולות אלה. מסיבה זאת הציע אז ראש ה־MI6, סר סטיוארט מנזיס, להקים ארגון ערבי פיקטיבי שיקבל אחריות על הפעולות.

בספר מתאר פרופ' ג'פרי איך בסוף 1946 פנתה הממשלה הבריטית לארגון הביון כדי שיפתח "הצעות פעולה להרתיע מפקדי ספינות ואנשי צוות מביצוע פעולות של הגירה יהודית בלתי חוקית".

המבצע כולו עלה למשלם המיסים הבריטי 13 אלף ליש"ט, סכום עצום באותה תקופה.

במסמך של ה־MI6 נכתב במפורש כי המבצע הוא סוג של "הפחדה" שיכולה להיות אפקטיבית רק אם חלק מהפעילים במבצעי ההעפלה "יסבלו מתוצאות בלתי נעימות".

ואכן, תוצאות אלה באו לידי ביטוי כאשר החל מ־14 בפברואר 1947 חמש אוניות מעפילים פוצצו בנמלים שונים באיטליה וכפי שתוכנן מראש, ארגון "מגיני פלשתין הערבית" – ארגון דמה של הבריטים – קיבל אחריות על הפעולות.

מימין, אוניית האקסודוס שניצלה מהפצצה, והסופר, פרופ' קית' ג'פרי, עם הספר צילומים: ע"מ ואי.פי

לדברי פרופ' ג'פרי, "מבצע מבוכה" היה אחד הסיפורים המדהימים ביותר שהוא מצא. "נתקלתי בו במקרה. זה היה כמו ספר ריגול. חשיפת האירועים סימרה את שערות עורפי", סיפר בהתרגשות.

סירבו לפגוע באקסודוס

ג'פרי טוען כי לדעתו, למבצע "מבוכה" היתה השפעה קטנה, אם בכלל, לעומת פעולה דומה שהיתה עתידה להינקט נגד ספינת האקסודוס.

משרד החוץ הבריטי סירב לאשר פעולה דומה נגד האקסודוס וקצין מודיעין טוען כי עצם הסירוב נחשב להחמצה גדולה, וכי "המחיר הישיר והבלתי ישיר היה עצום".

לדברי פרופ' גפרי, לאחר תקרית אקסודוס ה־MI6 לא הסתיר את מורת רוחו בטענה כי ניתן היה למנוע את המשבר על ידי פיצוץ הספינה בטרם עת.

במסגרת ההסכם שלו עם ארגון ביון החוץ הבריטי, עשה ג'פרי לדבריו "עיסקה עם השטן" שבה קיבל אישור לקרוא כל מסמך ארכיוני שחפץ בו אך לארגון היתה זכות וטו למניעת הפרסום. לשמחתו, במקרה של מבצע "מבוכה" קיבל ג'פרי אישור לחשוף את כולו ללא הגבלה.

"זה חומר די נפיץ", הוא מציין, "ואתה יכול לראות למה רמת החרדה עלולה לעלות לא רק בארגון עצמו אלא גם בממשלה הבריטית".

ג'פרי ציין כי לשביעות רצונו מסמכי המבצע לא הושמדו כמו מסמכים רבים אחרים וכי הוא התעקש על הפרסום, שכן "זה אומר הרבה על ארגון הביון בזמנו, על מדיניות פלשתינה של הממשלה הבריטית ועל היחסים בין שני גופים אלה".